

מבט לאיראן

4 בפברואר 2018 – 18 בפברואר 2018

עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

◀ באיראן ממשיכים להכחיש את דיווחי ישראל על מעורבות איראנית באירועים הביטחוניים בסוף השבוע שעבר בסוריה, שהחלו בעקבות שיגור כלי הטיס הבלתי מאויש האיראני לשטח ישראל. התגובות באיראן לאירועים בסוריה משקפים מאמץ איראני להצניע את חלקה של טהראן באירועים ולהציג את הפלת המטוס הישראלי כהצלחת "חזית ההתנגדות" לשנות את כללי המשחק ביחס להמשך הפרת ריבונות סוריה על-ידי ישראל.

◀ בתוך כך, ממשיכים בכירים איראנים להדגיש, כי איראן רואה בהמשך מעורבותה בסוריה אינטרס לאומי חיוני וכי נוכחותה במדינה מתבססת על בקשה רשמית של ממשלת סוריה. סגן מפקד משמרות המהפכה הצהיר, כי איראן רואה בסוריה ובעיראק את "העומק האסטרטגי" שלה וכי האסטרטגיה הטובה ביותר היא להילחם נגד האויב הרחק מגבולות המדינה. יועצו לעניינים בינלאומיים של מנהיג איראן, עלי-אכבר ולאיתי, התייחס לדיווח בתקשורת הישראלית לפיו צרפת, גרמניה ובריטניה העבירו לבקשת ישראל מסרי אזהרה לנשיא איראן בנוגע לפעילות איראן בסוריה ובלבנון ואמר, כי לא ניתן לשלול מאיראן את זכותה לנוכחות באזור, משום שהיא מתקיימת על בסיס בקשה רשמית של ממשלות סוריה ועיראק.

◀ בזירה העיראקית ממשיכה איראן לנסות ולקדם את מעורבותה הכלכלית במסגרת שיקומה הצפוי של עיראק בתום המערכה נגד המדינה האסלאמית. שר החוץ האיראני, מחמד ג'ואד זרף, השתתף בשבוע שעבר בוועידה בינלאומית בכווית, שדנה בשיקומה הכלכלי של עיראק, ואילו שגריר איראן בבגדאד סב והביע בפגישתו עם סגן נשיא עיראק את עניינה של איראן ליטול חלק במאמצי השיקום הכלכלי של עיראק.

כללי

◀ חסין סלאמי (Hossein Salami), סגן מפקד משמרות המהפכה, הצהיר, כי איראן רואה בצבאות סוריה ועיראק את "העומק האסטרטגי ההגנתי" שלה. בריאיון לטלוויזיה האיראנית אמר סלאמי, כי האסטרטגיה הטובה ביותר היא להילחם נגד האויב הרחק מגבולות המדינה. עוד אמר סלאמי, כי איראן יכולה לפגוע באמצעות הטילים שברשותה בכל בסיסי האויב באזור (פארס, 4 בפברואר 2018).

◀ מחמד-עלי ג'עפרי (Mohammad Ali Jafari), מפקד משמרות המהפכה, אמר בכנס במחוז כרמאן, כי סוריה תשוחרר סופית בעתיד הקרוב. הוא ציין, כי תבוסת דאעש בעיראק ושחרורה הקרוב של סוריה יביאו לכך שמדינות נוספות יאמצו את דרך ההתנגדות למשטרים מדכאים וכוחניים וידרשו את זכויותיהם (מהר, 8 בפברואר 2018).

מפקד משמרות המהפכה ג'עפרי (מהר, 8 בפברואר 2018).

תגובות איראניות לאירועים בצפון

◀ בעקבות חדירת כלי טיס בלתי מאויש איראני לשטח ישראל, ששוגר ב-10 בפברואר 2018 מאזור שדה התעופה T-4 סמוך לעיר תדמור בסוריה והופל על-ידי צה"ל בשטח ישראל, תקף צה"ל מטרות בסוריה, שכללו גם את קרון השליטה האיראני. במסגרת התקיפה התגובתית שוגרו טילי נ"מ לעבר מטוסי חיל האוויר, שהביאו להפלת מטוס "סופה (F-16) " בשטח ישראל. בתגובה להפלת המטוס, ביצע צה"ל תקיפה רחבת היקף נגד מערך ההגנה האווירית הסורי ומטרות איראניות בסוריה. עפ"י הודעת דובר צה"ל, תקף צה"ל 12 מטרות, בהן מטרות בשלוש סוללות הגנה אווירית סוריות וארבע מטרות איראניות.

קריקטורה בסוכנות הידיעות האיראנית תסנים (12 בפברואר 2018) בעקבות הפלת המטוס הישראלי.

◀ התגובות הפומביות באיראן להתפתחויות הביטחוניות החריגות בחזית הצפונית שיקפו מאמץ של איראן להצניע את חלקה באירועים; להפגין חזית אחידה בין איראן, סוריה וחזבאללה מול ישראל; ולהציג את הפלת המטוס הישראלי כהצלחת "חזית ההתנגדות" לשנות את כללי המשחק ביחס להמשך הפרת ריבונות סוריה על-ידי ישראל.

◀ באיראן הכחישו את טענות ישראל בנוגע למעורבות איראנית באירועים בצפון והטילו על ישראל את האחריות להסלמה. בהראם קאסמי (Bahram Qasemi), דובר משרד החוץ האיראני, כינה את טענות ישראל בנוגע לחדירת כלי הטיס הבלתי מאויש האיראני ולמעורבות איראן בהפלת המטוס הישראלי "מגוחכות". הוא ציין, כי איראן מסייעת לסוריה אך ורק באמצעות ייעוץ צבאי ובהתאם לבקשת הממשלה החוקית בדמשק. קאסמי ציין, כי זכותה של סוריה להגן על לכידותה הטריטוריאלית ולהגיב לכל תוקפנות זרה נגדה. לדבריו "המשטר הציוני" אינו יכול להסתיר את תוקפנותו ופשעיו נגד עמי האזור באמצעות שקרים (איסנ"א, 10 בפברואר 2018).

◀ חסין סלאמי (Hossein Salami), סגן מפקד משמרות המהפכה, דחה אף הוא, את טענות ישראל. במסיבת עיתונאים, שקיים סלאמי בשולי כנס שנערך לציון יום השנה ה-39 למהפכה האסלאמית, אמר סלאמי, כי איראן אינה מאשרת אף ידיעה המתפרסמת על-ידי ישראל, משום שהישראלים "הם שקרנים". הוא ציין, כי אם הסורים יאשרו עניין זה, גם איראן תאשר זאת. סלאמי ביטא, אף הוא, את עמדתה הרשמית של איראן הגורסת, כי נוכחותה הצבאית בסוריה מוגבלת לייעוץ צבאי. בהתבטאות נוספת במסגרת הכנס הצהיר סלאמי, כי ביכולתה של איראן "לייצר גיהנום" עבור הציונים וכן לפגוע בכלל הבסיסים האמריקאים באזור. הוא שב וחזר על הצהרת מנהיג איראן, עלי ח'אמנהאי, כי ישראל לא תתקיים בתוך 25 שנה (תסנים, 10 בפברואר 2018).

◀ גם מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, עלי שמח'אני (Ali Shamkhani), הכחיש את הדיווחים אודות חדירת כלי הטיס האיראני. במהלך תהלכות יום השנה למהפכה האסלאמית בטהראן ב-11 בפברואר 2018 אמר שמח'אני, כי מדובר בטענות שקריות מצד ישראל, מכיוון שמטוסי F-16 אינם מוזנקים כדי לפגוע בכלי טיס לא מאויש. שמח'אני כינה גם את הדיווחים על תקיפת יעדים צבאיים איראנים בסוריה על-ידי ישראל בעקבות שיגור כלי הטיס כ"שקר". הוא ציין, כי תגובת צבא סוריה לתקיפות ישראל הוכיחה לציונים, שתם עידן "פגע וברח" (פארס, 11 בפברואר 2018).

◀ במקביל להכחשת מעורבות איראן בהתפתחויות בסוריה, הדגישו בכירים ואמצעי תקשורת איראנים, כי התגובה החריפה לתקיפת ישראל בסוריה, ובמיוחד הפלת המטוס הישראלי, מסמנת שינוי בכללי המשחק, שאפשרו עד כה לישראל להפר את ריבונותה של סוריה ולתקוף מטרות בשטחה ללא כל תגובה. עלי-אכבר ולאיתי (Ali Akbar Velayati), יועצו הבכיר של מנהיג איראן לעניינים בינלאומיים, אמר בתגובה לאירועים בסוריה, כי ממשלת סוריה והעם הסורי הוכיחו, שהם מוכנים להקריב את חייהם כדי להגן על שלמותה הטריטוריאלית של ארצם, על ביטחונם ועל עצמאותם. הוא ציין, כי העם הסורי וממשלתו, שנאבקו וניצחו במלחמה שנמשכה שבע שנים, אינם מוכנים עוד להסכים לתוקפנות מצד "המשטר הציוני" (איסנ"א, 10 בפברואר 2018).

◀ שיגור כלי הטיס הבלתי מאויש האיראני מסוריה לשטח ישראל מהווה שלב נוסף במאמצייה של איראן לבסס את השפעתה בסוריה וליטול חלק מרכזי בעיצוב המציאות בסוריה בעידן שלאחר נפילת המדינה האסלאמית. האירוע הנוכחי הינו חריג משום ששיגור כלי הטיס נעשה ישירות ע"י איראן ולא (כדרכה של איראן) באמצעות שליחים שיעים. הדבר עלול, להערכתנו, להצביע על עליית הביטחון העצמי האיראני בסוריה, בעידן שלאחר נפילת המדינה האסלאמית. ניתן לראות בשיגור כלי הטיס האיראני ניסיון נוסף מצד איראן להציב עצמה כשחקן מרכזי המשפיע על המציאות החדשה בסוריה; לאתגר את ישראל המבקשת לבלום את השפעתה (הן הישירה והן באמצעות שלוחיה) בחזית הצפונית; ולשנות את כללי המשחק ביחס לפעילות צה"ל בסוריה ולתגובות לפעילות זו. עם זאת, להערכתנו, ניסיונה של איראן להצניע את מעורבותה באירועים עשוי להעיד, כי היא אינה מחפשת, בשלב זה לפחות, עימות ישיר עם ישראל והיא מעדיפה להמשיך באסטרטגיה של "הליכה על הסף" לקידום מרבי של יעדיה¹.

המעורבות האיראנית בסוריה

◀ לוחם משמרות המהפכה, סיד פאצ'ל מוסוי (Seyyed Fazel Mousavi), נהרג באזור אלבוכמאל שבסוריה.

פאצ'ל מוסוי, לוחם משמרות המהפכה, שנהרג בסוריה (טוויטר, 12 בפברואר 2018).

◀ נשיא איראן, חסן רוחאני, אמר במסיבת עיתונאים שקיים ב-6 בפברואר, כי איראן מתנגדת באופן נחרץ לנוכחות הצבאית של ארה"ב בסוריה, שנועדה לפצל את האזור. הוא מתח ביקורת על המתקפה הצבאית התורכית בצפון סוריה ואמר, כי חרף הקשרים הטובים בין טהראן לבין מוסקבה ואנקרה, איראן מתנגדת לכל נוכחות צבאית זרה במדינה אחרת שלא בהסכמת ממשלתה. קודם לכן שוחח הנשיא רוחאני עם עמיתו הרוסי,

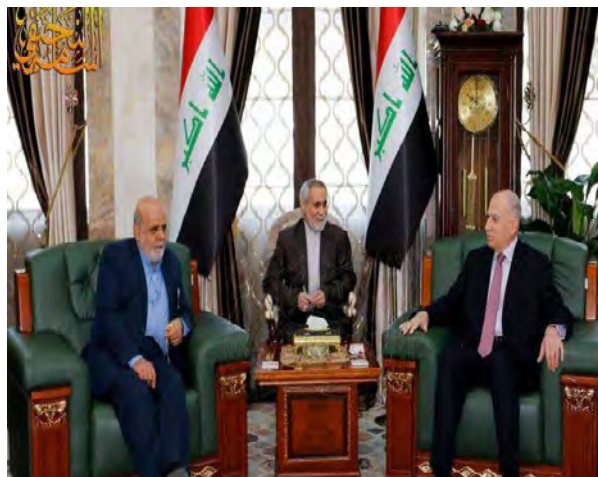
¹ להרחבה נוספת ראו פרסום מרכז המידע למודיעין ולטרור מ-11 בפברואר, 2018: "תגובות איראניות לאירועים בצפון והערכה ראשונית של משמעותם בראייה האיראנית".

ולדימיר פוטין. הוא דן עימו גם בהתפתחויות בסוריה, ציין בפניו כי איראן מתנגדת לכל הפרה של ריבונותה ולכידותה הטריטוריאלית של סוריה והדגיש את חשיבות שיתוף הפעולה בין איראן, רוסיה ותורכיה במאבק נגד הטרור ובהשבת היציבות לסוריה (פארס, 6 בפברואר 2018).

◀ עלי-אכבר ולאיתי (Ali Akbar Velayati), יועצו לעניינים בינלאומיים של מנהיג איראן, אמר, כי לאיראן יש זכות לסייע לעמים ידידותיים באזור וכי כאשר היא מתבקשת להגיש ייעוץ או כל סיוע אחר, שיש בו כדי לחזק את "ציר ההתנגדות", היא עושה זאת. הוא ציין, כי לבריטניה, לגרמניה ולצרפת אין זכות להתיר לעצמן נוכחות באזור ולמנוע זאת מאיראן, שהיא מדינה חשובה באזור ושנוכחותה מבוססת על בקשה רשמית של ממשלות סוריה ועיראק. ולאיתי אמר את הדברים בתגובה לדיווח, שהתפרסם בישראל לפיו צרפת, גרמניה ובריטניה העבירו לבקשת ישראל מסרי אזהרה לנשיא איראן, חסן רוחאני, בנוגע לפעילות איראן בסוריה ובלבנון. בהתייחסו לאירועים האחרונים בצפון אמר ולאיתי, כי אם "המשטר הציוני" מבקש להפר את המרחב האווירי של סוריה או של כל מדינה אחרת, למדינות האזור יש זכות לנצל את המרחב שלהן על מנת להגיב על כך. ולאיתי התייחס גם לטענת ישראל, כי איראן מתכוונת להקים בסיס אווירי בסוריה, והדגיש, כי נוכחות איראן בסוריה נועדה לסייע לממשלתה החוקית ולעמה ואין לה אף מטרה אחרת מלבד זאת (פארס, 12 בפברואר). בהתבטאות נוספת אמר ולאיתי, כי מי שצריך לעזוב את סוריה הם הכוחות הזרים הפועלים בה ללא אישור, ובראשם האמריקאים (פארס, 14 בפברואר 2018).

המעורבות האיראנית בעיראק

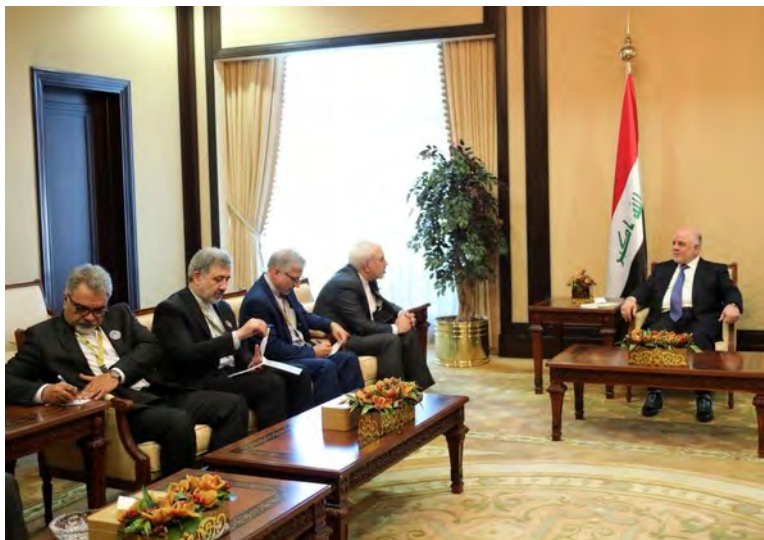
◀ שגריר איראן בעיראק, אירג' מסג'די (Iraj Masjedi), נפגש ב-5 בפברואר 2018 עם סגן נשיא עיראק, אסאמה אלנג'יפי (Osama al-Nujaifi), ודן עמו בהתפתחויות בעיראק ובקשרים בין שתי המדינות. השגריר אמר בפגישה, כי איראן מעוניינת בקשרים טובים עם הסונים בעיראק ועם נציגיהם בממשל, ובמיוחד עם אלנג'יפי. עוד אמר מסג'די, כי איראן מעוניינת ליטול חלק בשיקומה של עיראק (פארס, 6 בפברואר 2018).

פגישת שגריר איראן בבגדאד עם סגן נשיא עיראק, אסאמה אל-נג'יפי (אירנ"א, 6 בפברואר 2018).

◀ שר החוץ האיראני, מחמד ג'ואד זריף (Mohammad Javad Zarif), השתתף בוועידה בינלאומית בכוית, שדנה בשיקום עיראק. בוועידה השתתפו נציגים מחמישים מדינות והיא נועדה לגייס סיוע כספי והשקעות

לשיקום עיראק בתום המערכה נגד המדינה האסלאמית. עם הגיעו לכווית אמר זריף, כי איראן מחויבת לשיקומה הכלכלי של עיראק (מהר, 13 בפברואר 2018). ב-14 בפברואר 2018 נפגש זריף בכווית עם ראש ממשלת עיראק, חידר אלעבאדי, ודן עימו בשיתוף הפעולה בין שתי המדינות. זריף אמר לאלעבאדי, כי חברות איראניות מעוניינות לפעול בעיראק (עצר-י איראן, 14 בפברואר 2018).

פגישת ראש ממשלת עיראק עם שר החוץ האיראני (עצר-י איראן, 14 בפברואר 2018).

◀ ערב כינוס הועידה אמר דובר משרד החוץ האיראני, כי איראן מברכת על הכינוס וסבורה שהשתתפות הקהילה הבינלאומית בתהליך שיקום עיראק היא חיונית. הוא ציין, כי איראן תמשיך לסייע בשיקומה ובפיתוחה של כלכלת עיראק, כשם שסייעה לעיראק עד כה (תסנים, 13 בפברואר 2018). בחודשים האחרונים הביעו בכירים איראנים את נכונות איראן לסייע במאמצי שיקומה הכלכלי של עיראק.